

Bölüm 5

KÜRESELLEŞME OLGUSU VE KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE YENİ EĞİLİMLER¹

Dilek ŞAHİN²

1. GİRİŞ

Ekonomik anlamda küreselleşme malların, hizmetlerin, emeğin ve sermayenin serbest dolaşımı yoluyla girdi ve çıktılar için tek bir pazar oluşturulmasını ifade etmektedir. Küreselleşmenin hız kazanmasına yol açan gelişmelerden biri ulaştırma ve haberleşme maliyetlerindeki düşüşlerdir. Üretim faktörlerinin bir yerden başka bir yere taşınmasının hız kazanması ve göreceli olarak ucuzlaması küresel hareketleri hızlandırmıştır.

II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan küreselleşme hareketinin en dikkat çeken özelliklerinden biri ihracatın ve ithalatın GSMH içindeki payının artmasıdır. Dünya ticaretinde gözlenen bu artışın nedenleri arasında ticaret önündeki engellerin savaş sonrasında azaltılması, teknolojik gelişmeler sonucunda taşımacılık sektöründe yaşanan gelişmeler, bu gelişmeler sayesinde azalan üretim maliyetleri ve endüstri-içi ticarete görülen artış ve üretimin uluslararasılaşması yer almaktadır.

Uluslararası ekonomi ile bütünleşme üretim yapısının ve organizasyonunun değişmesine neden olmuştur. Bu süreçte üretim biçimi ulusal ölçekte kalmakta küresel üretim ağına dönüşmektedir. Üretimin uluslararasılaşması, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, dikey uzmanlaşma ve ithal bağımlılık, Asyalaşma, dünya ticaretinde gelişmekte olan ülkelerin artan payı ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında yaşanan artış ve bölgesel ekonomik bütünleşme hareketleri dünya ekonomisinde ortaya çıkan yeni eğilimler arasında yer almaktadır.

¹ Bu çalışma, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Doktora Tezi olarak kabul edilen, "Türkiye'de İmalat Sanayinin Yapısal Dönüşümü ve Rekabet Gücündeki Değişim: Çin Ekonomisi İle Karşılaştırma" başlıklı tezin bir bölümüdür.

² Dr. Öğretim Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, dilek58sahin@hotmail.com.

SONUÇ

Küreselleşme, ticaret ve mübadelenin serbestleşmesiyle birlikte uluslararası ekonominin coğrafi olarak teknoloji, rekabet, finansal sistem, mal ve hizmet piyasalarında artan uluslararasılaşmadır. Küreselleşme çok boyutlu bir kavram olup, tüm boyutları karşılıklı etkileşim içindedir. Küreselleşmenin önemli özelliklerinden biri malların, hizmetlerin, bilginin ve sermayenin uluslararası dolaşımının artması ve bir ülke sınırları içerisinde gerçekleşen işlemlerin giderek ülke sınırlarının dışına taşınmasıdır.

Küreselleşme süreciyle birlikte bir yandan sermaye hareketleri serbestleşmekte, diğer yandan mal ve hizmet ticareti artarak üretim uluslararası boyut kazanmakta ve üretimde kullanılan hammadde, ara malı, teknoloji, sermaye ve işgücü çeşitli ülke ve kaynaklardan temin edilmektedir. Küreselleşme sürecine katkıda bulunan üç ana unsur bulunmaktadır. Bunlar; sermaye hareketlerinin liberalizasyonu ve deregülasyon, uluslararası rekabeti artıran yatırım ve ticaret piyasalarının daha açık hale gelmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin artan rolü olarak sıralanmaktadır. Küreselleşme süreciyle birlikte dünyada dış ticaretin niteliğinde yeni eğilimlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda, küresel ekonomide yeni eğilimleri; “Endüstri-içi Ticaret Artışı ve Dikey Uzmanlaşma, Bilgi ve İletişim Teknolojisindeki Gelişmeler, Dış Ticarete Coğrafi Kayma: Asyalaşma, Gelişmekte Olan Ülkelerin Ticaret ve Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarında Artan Payı, Bölgesel Ekonomik Bütünleşme Hareketleri, Göreceli Fiyatlardaki Gelişmeler ve Balassa-Samuelson Etkisi” başlıkları altında sıralamak mümkündür.

KAYNAKLAR

1. Akram, M., M.A. Fahem., M.K. Bin Dost & I.Abdullah . (2011). Globalization and It's Impacts On The World Economic Development. *International Journal Of Business and Social Science*, 2(23), 291-297.
2. Aydın, A. (2008). *Endüstri-içi Ticaret: Türkiye Üzerine Bir İnceleme*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.
3. Aydın, F., H. Saygılı., M. Saygılı & G. Yılmaz. (2010). Dış Ticarete Küresel Eğilimler ve Türkiye Ekonomisi. *TC Merkez Bankası Çalışma Tebliği* No:10/01, 1-103.
4. Aytuğ, H. (2011). Küresel Rekabetin İşletmelerin Üretim ve İstihdam Yapısı Üzerindeki Etkileri. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 2(2) ,45-77.
5. DPT. (1995). Dünya'da Küreselleşme ve Bölgesel Bütünleşmeler. *DPT Yayın* No:2375-ÖK:440. <http://ekutup.dpt.gov.tr/kuresell/oik440.pdf> Erişim tarihi: 3.09.2014.
6. DPT. (2000). Küreselleşme Özel ihtisas Komisyonu Raporu 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı. www.dpt.gov.tr Erişim tarihi: 11.05.2014.
7. Dunn, C.C., Y. Kawano & B.D.Brewer. (2000). Trade Globalization Since 1975: Waves of Integration in the World System. *American Sociological Review*, 65, 77-95.

8. Faini, R. (2004). Trade Liberalization in a Globalizing World. *IZA Discussion Paper*,1046, 1-39. <http://ftp.iza.org/dp1406.pdf>
9. Gökalp, F & G. Akgün. (2011). Küresel Ekonomiye Katılım Sürecinde Türkiye’de Üretimin Uluslararasılaşması: Dikey Uzmanlaşma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 47-62.
10. Hummels, D., D. Rapoport &K.M. Yi. (1998). Vertical Specialization and The Changing Nature Of World Trade. *FRBNY Economic Policy Review*, 79-99.
11. IMF. (2011). Changing Patterns of Global Trade. 1-69. <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2011/061511.pdf> Erişim tarihi: 11.04.2014.
12. Intriligator, M. (2003). Globalization Of The World Economy: Potential Benefits and Costs and A Net Assessment. *Milken Institute*,1-22. www.milkeninstitute.org.
13. İmer, H. (2006). *Avrupa Birlięi İle Entegrasyon Sürecinde Türk Tekstil ve Konfeksiyon Sanayinin Rekabet Gücü ve Geliřme Olanakları*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
14. İnanç, Ö. (2001). *Dikey Uzmanlaşmanın Türkiye’nin İmalat Sanayi Dış Ticareti Üzerindeki Etkileri*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
15. Kalkınma Bakanlığı. (2013). Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018). 1-221.
16. Kleinert, J. (2001). The Role Of Multinational Enterprises In Globalization: An Amprical Overview. *Kiel Institute of World Economics*, 1069, 1-30.
17. Lemoine, F. (2000). FDI and The Opening up of China’s Economy. *CEPII*, 1-98.
18. Licandro, O. & A.N. Ruiz. (2010). Trade Liberalization Competition and Growth. *Barcelona Economics Working Paper Series*, 436, 1-16. http://research.barcelonagse.eu/tmp/working_papers/436.pdf
19. OECD. (2005). Handbook on Economic Globalisation Indicators. 1-230.
20. Özenç, F. (2013). Üretimin Parçalanması ve Uluslararası Ticaret: Türkiye İmalat Sanayi Üzerine Bir Uygulama. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.
21. Özmen, E. (2014). Reel Döviz Kuru ve Türkiye Dış Ticaret Dinamikleri. *ERC Working Papers in Economics*, 14(12), 1-138.
22. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı. (2010). Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi 2011-2014 (AB Üyelięine Doęru). 1-216.
23. Saygılı, ř., C. Cihan & C. Yalçın, T. Hamsici. (2010). Türkiye **İmalat Sanayiinin İthalat Yapısı**. *TC Merkez Bankası Çalışma Tebliği* No: 10/02, 1-142.
24. Saygılı, ř., C. Cihan & C. Yalçın, T. Hamsici. (2010). Türkiye **İmalat Sanayiinin İthalat Yapısı**. *TC Merkez Bankası Çalışma Tebliği* No: 10/02, 1-142.
25. Seymen, D. (2009). Türkiye’nin Dış Ticaret Yapısı ve Rekabet Gücü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları*, 1-18. http://kisi.deu.edu.tr//dilek.seymen/end_ici_end_arsi_tic_tablolar.pdf Erişim tarihi: 08.09.2014.
26. Shangquan, G. (2000). Economic Globalization: Trends, Risks and Risk Prevention. *CDP Background Paper*, 1, 1-8.
27. TÜSİAD. (2014). Küreselleşme Sürecinde İş Dünyası Kuruluşlarının Deęiřen Rol ve İşlevleri. *Yayın No: TÜSİYAD-T/2014-04/546*, 1-106.
28. Yükseler, Z. ve E. Türkan. (2006). Türkiye’nin Üretim ve Dış Ticaret Yapısında Dönüřüm: Küresel Yönelimler ve Yansımalar. *TÜSİAD-Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırma Forumu*, 1-98.
29. Yükseler, Z. ve E. Türkan. (2008). Türkiye’nin Üretim ve Dış Ticaret Yapısında Dönüřüm: Küresel Yönelimler ve Yansımalar. *TÜSİAD Yayın No: TÜSİAD-T/2008/-02/453*. 1-166.